

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-697448-VII-720.5/12/WS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Zespół
„Krajowy Mechanizm Prewencji”

Warszawa, 2012-04-27

Pan

lek. med. Brunon Lalik

Dyrektor

Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA

ul. Kronikarza Galla 25

30-053 Kraków

W dniach 28-29 lutego 2012 r. pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, przeprowadzili wizytację Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu. Podczas prowadzonych czynności przedstawiciele KMP uzyskali od personelu informację, na temat transportu, dnia 15 lutego 2012 r., kobiety pozbawionej wolności z Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA w Krakowie do Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu (ok. 500 km). Zgodnie z przeanalizowaną dokumentacją medyczną (w tym kartą informacyjną leczenia szpitalnego) osadzona była w stanie zagrażającym przedwczesnym porodem. W opinii personelu medycznego Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu pokonanie tak znacznej odległości stanowiło zagrożenie dla zdrowia i życia matki oraz dziecka. Wydającym zgodę na transport był (dane usunięte). Po przybyciu do Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu osadzona urodziła przedwcześnie.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę o przedstawienie wyjaśnień w przedmiotowej sprawie.

Z poważaniem
Zastępca Dyrektora Zespołu
Magdalena Chmielak

ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W KRAKOWIE

KREDYT BANK S.A. II O/KRAKÓW 941500 1487 1214 8001 6962 0000

NIP 677-20-75-248

REGON 350995109

Siedziba Dyrekcji Zakładu,
Szpitala i Przychodni 30-053
KRAKÓW ul. Kronikarza
Galla 25 tel.+48 12 637 19
59,
+48 12 662 31 00 fax +48 12
662 31 05

Nasz znak

ZOZKr /Sekt/s/8/12

Kraków dnia 10.05.2012

e-mail: gall@szpital-MSWiA.krakow.pl
<http://vm.zozmswiakrakow.pl>

Pani Magdalena CHMIELAK

ZASTĘPCA DYREKTORA ZESPOŁU .
„KRAJOWY MECHANIZM PREWENCJI”
BIURA RZECZNIKA PRAW
OBYWATELSKICH

Przychodnia w Tarnowie 33-
100 TARNÓW ul. Krakowska
32 tel.+48 14 631 62 27 fax +48
14 631 62 41

Przychodnia w Nowym Sączu
33-300 NOWY SĄCZ ul.
Żółkiewskiego 11 tel.+48
18 547 57 77 fax +48 18
442 45 80

Dot. sprawy PRO-697448-VII-720.5/12/WS

Szanowny Pani Dyrektor

Okręgowa Komisja Lekarska 30-033
KRAKÓW pl. Inwalidów 3 tel.+48 12
633 04 62 fax+48 12 423 32 07

W załączeniu przesyłam wyjaśnienie ordynatora Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Szpitala tut. ZOZ w sprawie „kobiety pozbawionej wolności” - ciężarnej przewiezionej do Zakładu Karnego w Grudziądzu w dniu 15.02.2012r.

Wojewódzka Komisja Lekarska 30-033
KRAKÓW pl. Inwalidów 3 tel.+48 12-663
04 19

J. Polowinski

DYREKTOR

[Signature]
lek. med. Brunon Lalik

Kraków 10.05.2012r.

**Pan lek. med. Brunon
Lalik Dyrektor ZOZ
MSWiA w Krakowie**

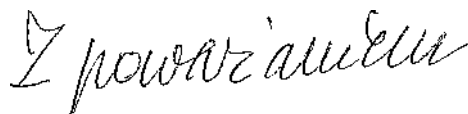
W odpowiedzi na pismo Rzecznika Praw Obywatelskich dnia 27-04-2012r. pragnę poinformować, że pacjentka (dane usunięte) była hospitalizowana w oddziale ginekologiczno-położniczym w dniach 14-15.02.2012r. Przyjęta z powodu pobolewania dołem brzucha po stronie lewej z rozpoznaniem ciąży IV poród I tygodni 36? (nie potrafiła podać dokładnej daty ostatniej miesiączki, ani okoliczności utraty poprzednich ciąż, które odbyły się poza szpitalem!). Wykonano szereg badań laboratoryjnych, usg położnicze wraz z pomiarem przepływów metodą Dopplera, KTG. Ze względu na pojawiające się w zapisie nieregularne skurcze wdrożono adekwatne postępowanie tokolityczne uzyskując wyciszenie akcji skurczowej. W trakcie leczenia pacjentka samowolnie odłączała kroplówkę z lekiem (odnośne wpisy w raporcie pielęgniarskim) a następnie odmówiła dalszego leczenia potwierdzając to własnoręcznym wpisem w historii choroby (dot. zarówno leczenia w postaci wlewu kroplowego jak i doustnego).

Wobec powyższego oraz w wyniku przeprowadzonego badania ginekologicznego w dniu wyjazdu, które nie wskazywało na bezpośrednie zagrożenie porodem przedwczesnym, pacjentka została zakwalifikowana do transportu medycznego w pozycji leżącej w asyście personelu medycznego z zaopatrzeniem w leki na czas podróży- na wypadek powrotu dolegliwości.

Niestety z powodu braku informacji na temat tego kiedy pacjentka urodziła dziecko, w którym tygodniu ciąży, jaką pomoc otrzymywała w trakcie pobytu w Grudziądzu, czy nadal odmawiała ewentualnego leczenia, czy w Grudziądzu była konieczność skierowania zatrzymanej do ponownego leczenia w odpowiedniej placówce medycznej i czy zatrzymana została do niej skierowana i w jakim czasie, trudno się odnieść do powiązania faktu transportu z faktem porodu przedwczesnego do którego w naszym mniemaniu sama pacjentka mogła się przyczynić przez swoje postępowanie.

Zupełnie niezrozumiałym jest dla nas stwierdzenie, że transport kobiety ciężarnej transportem medycznym z obecnością personelu medycznego z zabezpieczeniem w leki, w pozycji leżącej stanowi zagrożenie dla życia. Zarzut ten pozostawiam bez komentarza.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że sytuacja polegająca na tym, że w kraju istnieje tylko jeden ośrodek dla zatrzymanych kobiet w ciąży na północy kraju, z koniecznością transportu na znaczną odległość, powinno stanowić podstawę do osobnej interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie więziennictwa w Polsce.

**ORDYNATOR
Oddziału Ginekologiczno-
Położniczego**

Szpitala ZOZ MSWiA w Krakowie
*lek. med. Paweł
Romanecki*
specjalista ginekolog-położnik

Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich **w Warszawie**

Zespół „Krajowy Mechanizm Prewencji”

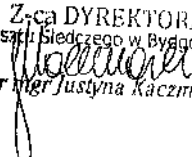
W odpowiedzi na zalecenia raportu Zespołu Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Zakładzie Karnym nr 1 w Grudziądzu informuję, że w Ośrodku Diagnostycznym zgodnie z ***Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 marca 2000 roku w sprawie zasad organizacji i warunków przeprowadzania badań psychologicznych i psychiatrycznych w ośrodkach diagnostycznych*** osoby skazane kierowane są na badania psychologiczne w celu sporządzenia orzeczenia psychologiczno-penitencjarnego. Badanie psychologiczne nie jest tym samym co konsultacja psychologiczna. Badanie psychologiczne, przeprowadzane w OD trwa dłużej niż konsultacja psychologiczna. Zgodnie z ***RMS z dnia 14 marca 2000 r. (j/w)*** badania w OD trwają do dwóch tygodni. Wymaga zastosowania szeregu technik obserwacyjnych, wywiadu oraz metod testowych. Dotyczą one badania inteligencji, organicznych uszkodzeń układu nerwowego oraz równych sfer osobowości. Metody te są dostosowywane indywidualnie do osoby badanej oraz zadań diagnostycznych jakie wynikają z konstrukcji orzeczenia. Przyjęta w RMS (j/w) konstrukcja składa się z 5 części zawierających następujące zadania: opis procesu wykolejenia, stopnia demoralizacji, charakterystyki stanu psychicznego, stosunku do przestępstwa i zadań penitencjarnych oraz szczegółowego programu zaleceń dotyczących oddziaływań uwzględniających indywidualne mechanizmy zachowania się skazanego.

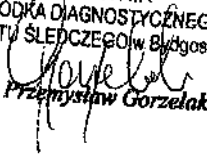
Kierowane do Ośrodka Diagnostycznego skazane kobiety z uwagi na płeć i konieczność odizolowania od skazanych mężczyzn w czasie badań przebywają w oddziale żeńskim Aresztu Śledczego w Bydgoszczy. Oddział żeński (paw. B oddział II) zgodnie z przeznaczeniem dysponuje miejscami tylko dla kobiet skazanych młodocianych

i pierwszy raz odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego oraz dla kobiet tymczasowo aresztowanych. W związku z tym czynności organizacyjne związane z przyjęciem kobiety skazanej na badania są bardziej złożone, wymagają bowiem przygotowania celi mieszkalnej oraz właściwego osadzenia, zgodnego z klasyfikacją. Czynności te wymagają większego niż w przypadku przyjmowania skazanych mężczyzn zaangażowania logistyczno-organizacyjnego. Aktualny okres oczekiwania na przyjęcie na badania psychologiczne trwa około 3 miesięcy. Liczba osób zakwalifikowanych do badań psychologicznych w 2011 r. wynosiła 205 osób. Kadra psychologiczna OD natomiast składa się z trzech psychologów. Braki kadrowe skutkują wydłużeniem czasu oczekiwania na przyjęcie do OD.

„W celu skrócenia czasu oczekiwania na konsultację”, przyjęcie i wykonanie orzeczenia psychologiczno-penitencjarnego:

- zweryfikowano aktualność zgłoszeń do ośrodka, co umożliwiło uzyskanie trzech wolnych terminów badań w najbliższych miesiącach dla ZK nr 1 w Grudziądzu
- zatrudniono psychologa na okres 4 miesięcy na staż zawodowy, organizowany przez Urząd Pracy.

Z-ca DYREKTORA
Aresztu Śledczego w Bydgoszczy

mjr mgr Justyna Kaczmarek

KIEROWNIK
OŚRODKA DIAGNOSTYCZNEGO
ARESZTU ŚLEDZIEGO w Bydgoszczy

mjr Przemysław Gorzelak

wykonano w 2 egz.:

1.1 egz. - adresat

2 egz. - a/a

PG, MM

Zakład Karny Nr 1 w
Grudziądzu

DD-072/12562/12/1

Pani
Magdalena Chmielak Zastępca
Dyrektora Zespołu
**Biuro Rzecznika Praw
Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa**

W nawiązaniu do przekazanego w dniu 07.05.2012 Raportu Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu pragnę stwierdzić, iż mając na względzie obowiązek przestrzegania europejskich standardów postępowania ze skazanymi oraz respektowania praw skazanych i tymczasowo aresztowanych w kontekście praw człowieka i podstawowych jego wolności, dokonano głębokiej analizy treści Raportu oraz zaleceń z niego wynikających.

Jednocześnie zmuszony jestem zwrócić uwagę na pewne nieścisłości, ujęte w Raporcie:

pkt 2 Legalność pobytu

„Jednostka dysponuje 734 miejscami. W dniu wizytacji w jednostce przebywało 713 osadzonych, a wśród nich 700 skazanych, 6 ukaranych i 10 tymczasowo aresztowanych. ”

Należy stwierdzić, że Jednostka dysponuje 773 miejscami, w tym 26 miejscami w Domu dla Matki i Dziecka oraz 13 miejscami w oddziale szpitalnym. W dniu wizytacji 28.02.2012 w zakładzie faktycznie przebywało 713 osadzonych, a wśród nich 700 skazanych, 3 ukarane oraz 10 tymczasowo aresztowanych.

Pkt 3 Personel

„ W dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 24 funkcjonariuszy Służby Więziennej, w tym kierownik i jego zastępca, 2 psychologów, 3 wychowawców, 2 młodszych inspektorów oraz pracownik cywilny na stanowisku ds. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki ”

W trakcie wizytacji w dziale penitencjarnym faktycznie zatrudnionych było 24 funkcjonariuszy, a ponadto pracownik cywilny na stanowisku ds. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Podział stanowisk wśród 24 wspomnianych funkcjonariuszy przedstawiał się następująco: 1 kierownik, 1 zastępca kierownika, 2 psychologów, 3 starszych wychowawców, 5 wychowawców, 10 młodszych wychowawców, 2 młodszych inspektorów.

W odniesieniu do zaleceń Krajowego Mechanizmu Prewencji pragnę przedstawić swoje stanowisko w poniższych kwestiach:

1. rozważenie możliwości stosowania w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo terapii indywidualnej (prowadzonej przez wykwalifikowanego terapeute

Problem ten był niejednokrotnie przedmiotem rozważań i dyskusji personelu jednostki. Z jednej strony psychoterapia wydaje się elementem pożądanym, z drugiej zaś należy mieć na względzie specyficzny klimat terapeutyczny wynikający z pozbawienia wolności, w którym relacja między terapeutą i pacjentem jest wymuszona. Nadrzędnym elementem w oddziaływaniach staje się pozyskanie zaufania, przełamanie barier, które pojawiają się w relacjach osadzony -

funkcjonariusz. Ponadto psychoterapia byłaby zasadna w przypadku osób wyłącznie zaburzonych. Natomiast w sytuacji sprzężenia zaburzeń oraz upośledzenia umysłowego, trudno jest stosować ją w pogłębionym zakresie. W oddziale terapeutycznym faktycznie nie ma wyszkolonego psychoterapeuty, natomiast psychologdy są przeszkoleni w zakresie stosowania w swojej pracy technik psychoterapeutycznych. Realizuje się w związku z tym elementy psychoterapii wsparte farmakoterapią, co w przypadku osób pozbawionych wolności należy uznać za wystarczające. W ramach swoich oddziaływań psychologowie pracują również nad motywacją osób z zaburzeniami osobowości, które nie przejawiają upośledzeń umysłowych do poszukiwania po odbyciu kary dalszej pomocy psychologicznej, bądź psychoterapii.

Biorąc pod uwagę powyższe, w ocenie konieczności podejmowania działań nie dostrzega się potrzeby wykorzystania psychoterapeuty jako niezbędnego, ponieważ jego umiejętności byłyby wykorzystane jedynie w niewielkim stopniu.

2. *zwiększenie etatów dla psychologów/ ogólnopenitencjarnych*

W roku 2012 planuje się przyjęcie do służby kolejnego psychologa.

3. *zagwarantowanie psychologom miejsca pracy spełniającego konieczne poczucie wyizolowania i bezpieczeństwa (psychologa i skazanego)*

Psychologdy w jednostce przyjmują osadzonych w pomieszczeniu użytkowanym wyłącznie przez psychologów w pawilonie G/I. W oddziałach terapeutycznych oraz w Domu dla Matki i Dziecka psychologowie również mają do dyspozycji swoje pomieszczenia. W innych oddziałach mieszkalnych osadzeni odbywają konsultacje w pokojach wychowawców, które zapewniają im intymność i taki sam komfort rozmowy, jak w pokoju psychologa. W pomieszczeniu takim, poza psychologiem i konsultowanym osadzonym nie przebywają inne osoby. Nadmieniam, że w większości oddziałów funkcjonują dwa pokoje wychowawców, dlatego też jednoczesna praca wychowawcza i psychologiczna jest możliwa, tym bardziej, że wychowawca może w tym czasie realizować inne zajęcia z osadzonymi. Informuję również, że kolejne pomieszczenie dla psychologa będzie oddane do użytku w nowym pawilonie mieszkalnym.

4. *w miarę możliwości zapewnienie terapeutom superwizji*

Nie można podważać racji Mechanizmu o potrzebie wypełnienia standardu terapeutycznego zapewnienia superwizji indywidualnej terapeutom. Brak jest jednak na dzień dzisiejszy możliwości zapewnienia superwizji. Należy jednak stwierdzić, że wszyscy terapeuci oraz kierownik psycholog zatrudnieni w oddziale pozostają w procesie certyfikacyjnym terapeuty uzależnień. Proces ten, do uzyskania certyfikatu specjalisty uzależnień, jest wieloetapowy. Jednym z etapów jest superwizja w formie 7 zjazdów dwudniowych w cyklu miesięcznym. Kierownik, jako psycholog oraz jeden terapeuta są po odbytej superwizji, 2 terapeutów przed rozpoczęciem. Ze strony kierownictwa jednostki udzielane jest wsparcie udziału w superwizji w formie delegacji. Ponadto kierownik oddziału (psycholog) uczestniczyła w zorganizowanych przed Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Bydgoszczy spotkaniach tzw. Grup Balintowskich ' dla psychologów. Zespół terapeutyczny pracujący w oddziale stanowi dla siebie możliwość wsparcia terapeutycznego.

5. *podjęcie działań w celu skrócenia czasu oczekiwania na konsultację psychologiczną wewnątrz zakładu*

Trudno dostrzec zasadność zalecenia, zwłaszcza w odniesieniu do zapisu „czas oczekiwania na wizytę u psychologa trwa zazwyczaj około 6 tygodni”. Konsultacje psychologiczne realizowane są na bieżąco, zgodnie z potrzebami osadzonych i codziennymi sytuacjami. Natomiast sprawy wymagające interwencji psychologa naglej są realizowane niezwłocznie i traktowane jako priorytetowe, stąd bardzo wiele konsultacji jest realizowanych wręcz natychmiast po zgłoszeniu problemu. Ewentualny, nieco dłuższy/kilkudniowy (nigdy kilkutygodniowy) okres oczekiwania na rozmowę z psychologiem dotyczy potrzeb zgłaszanych przez osadzonych, które nie są związane bezpośrednio z problemami natury psychologicznej.

6. umożliwienie tymczasowo aresztowanym telefonicznego kontaktu z obrońcą lub pełnomocnikiem.

W sprawie możliwości kontaktu telefonicznego tymczasowo aresztowanych w świetle art. 217 c i 215 § 1 kkw swoje stanowisko wyraził w piśmie z 07.03.2012 (BPR-023-21/12/714) Dyrektor Generalny Służby Więziennej stwierdzając, że w obecnym stanie prawnym zbyt daleko idące byłyby zmiany praktyk, czy zapisów w porządkach wewnętrznych w powyższej kwestii. Wobec powyższego do czasu zmiany uregulowań kodeksowych problematyki rozmów telefonicznych osób tymczasowo aresztowanych, praktyki jednostki w tej kwestii nie ulegną zmianie.

7. zapewnienie tymczasowo aresztowanym możliwości uczestniczenia w nabożeństwach

W związku z pracami remontowymi prowadzonymi w pawilonie A, w skład którego wchodzi również kaplica, osadzeni uczestniczą w posługach religijnych w oddziałach mieszkalnych. Posługi religijne rozumiane są jako spotkania z kapłanem wraz z posługą sakramentalną obejmującą także nabożeństwo liturgiczne. Z uwagi na niewielką liczbę tymczasowo aresztowanych, posługi realizowane były każdorazowo na prośbę tymczasowo aresztowanych.

Mając jednak na względzie zalecenie w kwestii nabożeństw dla tej grupy osadzonych zaplanowano, że od miesiąca czerwca 2012 r. nabożeństwa odprawiane będą również w świetlicy oddziału aresztu tymczasowego.

8. faktyczną realizacją zajęć kulturalno-oświatowych dla tymczasowo aresztowanych.

Za niezrozumiałe należy uznać stwierdzenia tymczasowo aresztowanych kobiet, że nie zaproponowano im żadnych zajęć organizowanych poza celą. Faktem jest natomiast, że trudno organizować grupowe imprezy dla tej kategorii osadzonych, w przypadku ich dużej rotacji i stosunkowo niewielkiej liczby tymczasowo aresztowanych przebywających w jednostce. W całym roku 2011 do jednostki przyjęto łącznie 18 kobiet z orzeczonym środkiem zapobiegawczym, z czego część to osoby ciężarne, bądź matki z dzieckiem (pacjentki oddziału ginekologiczno- położniczego lub osadzone w Domu dla Matki i Dziecka). Tymczasowo aresztowane miały możliwość udziału w zajęciach dla ciężarnych i matek w ramach Programu readaptacji społecznej przez szkołę rodzenia „Nowe Życie”, czy też „Moja mama i ja”- kształtującym umiejętności macierzyńskie oraz „Siła Spokoju” opartym na relaksacji i treningu autogennym. Ponadto tymczasowo aresztowane mogą korzystać w okresie od maja do września lub października z boisk sportowych na placach spacerowych, na których znajdują się boiska do gry w koszykówkę i siatkówkę. Na ich terenie można również grać w badminton, ringo lub tenis stołowy na odrębnym placu spacerowym. Korzystanie z tych zajęć umożliwia się wszystkim chętnym TA, zgodnie z opracowanym wykazem. Dotyczy to tymczasowo aresztowanych przebywających w paw. B/I, jeżeli wyrażają taką chęć. Ponadto mogą grać w tenisa stołowego w świetlicy oddziału.

W oddziale dla tymczasowo aresztowanych przygotowywane są miesięczne plany zajęć kulturalno-oświatowych organizowanych w świetlicy oddziału. Formy zajęć świetlicowych są różnorodne; organizowane są seanse filmowe, z naciskiem na profilaktykę: alkoholizm, narkomania, HIV, inne uzależnienia, pogadanki na ten temat, w świetlicy dostępne są gry stołowe. Przykładowo od listopada 2011 tymczasowo aresztowane w pawilonie B/I miały możliwość udziału w następujących zajęciach:

- 08.11.11 - turniej tenisa stołowego,
- 15.11.11- projekcja filmu;
- 07.12.11 - przygotowywanie ozdób świątecznych;
- 15.12.11 - przygotowanie wystroju oddziału do konkursu ogólnozakładowego „najładniej ozdobiony oddział mieszkalny i świetlica”;
- 22.12.11 - wspólne strojenie choinki i wykonywanie ozdób;
- 12.01.12 - seansy filmowe;

- 19.01.12-kalambury;
- 08.02.12-karaoke;
- 16.02.12 - kalambury;
- 10.03.12 - gry planszowe;
- 15.03.12-karaoke;
- 29.03.12 - projekcja filmu;
- 30.03.12 - rozgrywki „Milionerzy”;
- 02.04.12 - wykonywanie ozdób wielkanocnych, przygotowania do konkursu ogólnozakładowego na wystrój oddziału;
- 19.04.12- projekcja filmu;
- 19.04.12 - udział tymczasowo aresztowanych w koncercie profilaktycznym Kościoła Gedeonitów „Raperzy i gangsterzy”;
- projekcja filmu;
- w maju 2012 zaplanowano: projekcję filmu, kalambury, pogadankę na temat Euro 2012 Ponadto od 01/2012r. Tymczasowo aresztowane kobiety mogły brać udział w następujących konkursach ogólnozakładowych ogłaszanych przez lokalny radiowęzeł:
- konkurs „Wiedzy ogólnej ogłoszony w dniu 10.01.2012r.
- konkurs „Geograficzny”, ogłoszony w dniu 24.01,2012r.
- konkurs „Literacki”, ogłoszony w dniu 07.02.2012r.
- konkurs „Muzyczny”, ogłoszony w dniu 21.02.2012r.
- konkurs „Historia Polski”, ogłoszony w dniu 06.03.2012r.
- konkurs ogólnozakładowy związany ze Świętami Wielkanocnymi w kategoriach: najładniejszy wielkanocny wystrój świetlicy oraz oddziału,
- konkurs „Wiedzy ogólnej”, ogłoszony w dniu 20.03.2012r,
- konkurs ogólnozakładowy związany z obchodami Światowego Dnia Ziemi, w trzech kategoriach: wykonanie plakatu ilustrującego Naszą Planetę, napisanie pogadanki na temat związany z Ziemią, jej ochroną, żywiołami, itp. oraz napisanie wiersza o tematyce ekologicznej,
- konkurs „Sportowy”, ogłoszony w dniu 17.04.2012r.,
- konkurs „Wielkanocny”, ogłoszony w dniu 03.04.2012r.

AKTUALNIE TRWAJĄ:

- konkurs na „Najładniejszą sportową gazetkę ścienną związaną z EURO 2012”,
  - konkurs „Dokończ historię ...”, związany z EURO 2012r.,
  - konkurs „Zaprojektuj gadżet kibica na EURO 2012”,
  - konkurs sportowy „EURO 2012”
- Ponadto między innymi tymczasowo aresztowane kobiety mogą brać udział w ogólnopolskich konkursach organizowanych przez inne jednostki, w 2012r. były, to:
- XXI Ogólnopolski, IX Międzynarodowy Przegląd Sztuki Więziennej Sztum 2012r.,
  - I Ogólnopolski konkurs na komiks pt. „Walhalla 2012” organizowany przez ZK w Opolu Lubelskim,
  - Ogólnopolski konkurs na piosenkę, przyspiewkę reprezentacyjną lub klubową pt. „Kulturalny Doping 2012” organizowany przez ZK w Bydgoszczy - Fordonie,
  - VIII Ogólnopolski Konkurs plastyczny, pt. „Satyra poza krawędzią” organizowany przez AŚ w Łodzi.

Informacje o konkursach ogłaszane są przez lokalny radiowęzeł, wywieszane są na tablicach ogłoszeń w każdym oddziale mieszkalnym.

Wobec powyższego nie ma podstaw do stwierdzenia, że tymczasowo aresztowanym nie proponuje się udziału w zajęciach organizowanych w celi, jak i poza nią. Problem stanowi jedynie fakt niewielkiej ilości osadzonych z tej kategorii, przy tym tzw. grupy wspólnicze, czy też przebywanie tymczasowo aresztowanych w różnych oddziałach (DMiDz, oddział szpitalny).

Powoduje to niejednokrotnie brak możliwości zebrania grupy na zajęcia zbiorowe, a jednocześnie spadek motywacji samych tymczasowo aresztowanych do udziału w takich zajęciach.

9. wydzielenie pola spacerowego dla tymczasowo aresztowanych zapewniającego warunki faktycznego odpoczynku

W celu zrealizowania powyższego zalecenia informuję, że do końca miesiąca czerwca br. zostaną podjęte działania w celu zmiany warunków realizacji spacerów przez tymczasowo aresztowanych poprzez połączenie dwóch istniejących placów spacerowych, co w konsekwencji pozwoli na uzyskanie łącznej powierzchni ok. 66 m².

10. doposażenie górnych łóżek w drabinki i zabezpieczenia przed wypadnięciem

Służba Więzienna podjęła czynności zmierzające do przystosowania w/w sprzętu kwatermistrzowskiego do wymagań określonych w Polskich Normach oraz uzyskania atestów bezpieczeństwa. Jednakże pragnę nadmienić, że aktualna sytuacja w zakresie dysponowania w jednostce sprzętem nieposiadającym odpowiednich zabezpieczeń i certyfikatów wynika z faktu, że sprzęt został zakupiony, gdy nie obowiązywały obecne standardy bezpieczeństwa, a środki finansowe jednostki nie pozwalają nawet na stopniową wymianę łóżek więziennych. Od 10 lat wszystkie łóżka nabywane dla jednostki spełniają aktualne normy i wymagania..

11. Przystosowanie celi mieszkalnej do potrzeb niepełnosprawnych

W trakcie bieżącej realizacji zadania inwestycyjnego nastąpi przystosowanie celi mieszkalnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

12. zorganizowanie pomieszczenia do realizacji przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 kkw nagrody W trakcie bieżącej realizacji zadania inwestycyjnego jedno pomieszczenie zostanie przystosowane i odpowiednio wyposażone w celu umożliwienia realizacji w/w nagrody.

13. umożliwienie osadzonym częstszych kąpiele

Kąpiele w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu realizowane są w ilościach zgodnych z § 30 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz przy uwzględnieniu indywidualnych przesłanek higieniczno-sanitarnych lub względów medycznych osób osadzonych poprzez wyrażenie zgody na dodatkowe kąpiele. Jednostka zapewnia także możliwość korzystania z dodatkowych kąpiele osadzonym m.in. zatrudnionym przy pracach brudzących.

W związku z powyższym kąpiele realizowane są w ilości zgodnej z obowiązującymi przepisami oraz w ilościach zapewniających odpowiednie warunki higieniczno-sanitarne, zwłaszcza że codzienny dostęp do ciepłej wody użytkowej posiadają wszystkie osadzone kobiety w celach mieszkalnych.

14. zamieszczenie w porządku wewnętrznym godzin wyłączenia ciepłej wody w celach mieszkalnych

Godziny dostępu do ciepłej wody użytkowej w celach mieszkalnych zostaną najbliższym czasie zamieszczone w porządku wewnętrznym Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu. Jednakże informuję, że informacje w przedmiotowym zakresie były okresowo podawane w formie komunikatu poprzez radiowęzeł, a także za pośrednictwem personelu pełniącego służbę w oddziałach mieszkalnych.

15. zapewnienie funkcjonowania biblioteki zgodnie z postanowieniami porządku wewnętrznego

Precyzuję, iż określone w § 2 pkt 14 porządku wewnętrznego godziny 8.00 - 20.00, to ramowy czas pracy osadzonych zatrudnionych w bibliotece. Nie oznacza to, że w tym czasie skazani mają możliwość wypożyczania książek w punktach bibliotecznych. Punkty w poszczególnych oddziałach funkcjonują zgodnie z ustaleniami zespołów skazanych, prowadzonym pod nadzorem wychowawców przez osadzonych funkcyjnych. Dokonano ustaleń w zakresie dni i godzin wypożyczania książek w poszczególnych punktach. We wszystkich oddziałach mieszkalnych punkty te są czynne jeden lub dwa razy w tygodniu (z uwzględnieniem czasu pracy osadzonych zatrudnionych w różnych miejscach), a w oddziale terapeutycznym dla uzależnionych od alkoholu codziennie.

Tylko w jednym oddziale wymianę realizowano raz w tygodniu, naprzemiennie dla połowy osadzonych. Prawdopodobnie tam właśnie zasygnalizowano problem. Obecnie książki w tym punkcie są wymieniane raz w tygodniu osadzonym z całego oddziału. Nie stwierdzono przypadku, aby wymiana książek była realizowana w większych odstępach czasowych niż opisane wyżej.

16. terminowe rozpatrywanie wniosków osadzonych

Opisana w pkt 8 Raportu sytuacja przekroczenia terminu 14 dni (określonego w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra sprawiedliwości z 13.08.2003 w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg, i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych) w odniesieniu do prośby jednej z osadzonych jest przypadkiem jednostkowym. Osoby opiniujące prośbę osadzonej zostały pouczone o konieczności przestrzegania obowiązujących przepisów. Prośba osadzonej została rozpatrzona pozytywnie w trakcie wizytacji.

17. wycofanie z użycia uszkodzonych termosów

W związku z faktem, że w czasie bieżącego użytkowania termosów zdarzają się przypadki ich uszkodzenia, podlegają one codziennej kontroli stanu technicznego przez szefów kuchni, a wszystkie zauważone usterki każdorazowo są bezzwłocznie naprawiane.

18. Wymiana zniszczonych materacy oraz ręczników

Materace i ręczniki w ramach racjonalnej gospodarki majątkiem jednostki użytkowane są zgodnie z okresami użytkowania określonymi w normach, jednakże w szczególnie uzasadnionych przypadkach zużycia danego składnika majątku zakładu następuje wydawanie nowych należności. Naprawa ręczników następuje w celu ich dalszego użytkowania w czasie przewidzianym w okresach używalności, natomiast występujące plamy na materacach wynikają z normalnego trybu ich użytkowania. Nie skutkuje ich natychmiastowym wycofaniem z eksploatacji. Osadzonym wydawane są dodatkowo prześcieradła, które *podlegają wymianie raz na dwa tygodnie, a więc zachowany jest odpowiedni poziom higieniczno-sanitarny.*

19. Poszerzenie oferty szkoleniowej funkcjonariuszy Służby Więziennej o zagadnienia związane z prawami człowieka.

W ramach szkolenia kadry działu penitencjarnego zaplanowano na miesiąc grudzień szkolenie w zakresie zagadnień związanych z prawami człowieka. Podobne szkolenie, zgodnie z zaleceniem zostanie zrealizowane w roku 2012 dla wszystkich funkcjonariuszy w jednostce w ramach tzw. szkolenia ogólnopenitencjarnego.

20. Informowanie skazanych, np. w ramach zajęć kulturalno-oświatowych bądź za pomocą radiowęzła, o prawnych i praktycznych skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób pozbawionych wolności

Zalecenie będzie realizowane w jednostce w formie komunikatów za pośrednictwem radiowęzła z odniesieniem do konkretnych wyroków.

Ponadto pragnę zająć stanowisko w kwestiach omawianych w raporcie, które nie objęto bezpośrednio treścią zaleceń.

Odnosnie umieszczenia osadzonej w celi przeznaczonej dla tzw. „niebezpiecznych” wyjaśniam, iż sytuacje tego typu należą do rzadkości. W związku z przeludnieniem jednostek w kraju oraz licznymi transportami do tutejszej jednostki skazanych z różnymi podgrupami

klasyfikacyjnymi, podjęto kroki w celu utrzymywania normy powierzchni przypadającej w celach na jednego osadzonego, nie mniej niż 3 m². W dniu 11 stycznia 2011 r., w oparciu o § 90 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31.10.20034. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, mając jednocześnie na względzie brak wykorzystania celi nr 34, wydano zarządzenie nr 5/2011. Zgodnie z treścią § 2, w oddziale dla tymczasowo aresztowanych wyznacza się tę celę jako przejściową.

Osadzona przebywa w celi przejściowej jedynie do czasu wykonania niezbędnych badań lekarskich. Ponadto odnosząc się do monitoringu, należy mieć na względzie troskę o bezpieczeństwo samotnie osadzonej kobiety w celi, w jednym z trudniejszych etapów pobytu w izolacji.

Przyjmuję natomiast, zgodnie z sugestią wizytujących, zasadę każdorazowego informowania osadzonej w celi 34 o monitoringu celi.

W kwestii potrzeb odnowienia niektórych cel, kwestii potrzeb odnowienia niektórych cel informuję, że remonty wykonywane są w miarę możliwości finansowych jednostki. Likwidacja ciemnych przebarwień na ścianach w oddziale terapeutycznym dla uzależnionych od alkoholu miała miejsce w miesiącu marcu 2012r..

W raporcie poruszono także *sprawą umieszczania osób starszych na wyższych kondygnacjach*. Informuję, że architektura jednostki oraz pojemność w poszczególnych kategoriach osadzonych spowodowały, że tylko 2 oddziały żeńskie mieszczą się na parterze budynków (B/I - tymczasowo aresztowane, recydywistki penitencjarne oraz odbywające karę po raz pierwszy w zakładzie typu zamkniętego) oraz G/I (odbywające karę po raz pierwszy i recydywistki w zakładzie typu półotwartego). Zasadą jest umieszczanie osób starszych w tych właśnie oddziałach o ile mają odpowiednią kwalifikację. Przemieszczenia do innych oddziałów są również spowodowane potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa w przypadku konfliktów oraz faktem, że skazane uczennice z zakładu półotwartego umieszczane są w pawilonie B/IV. Trudno więc pogodzić wszystkie zalecenia.

W kwestiach dotyczących żywienia osadzonych, informuję, że temperatura wydawanych posiłków jest ściśle monitorowana przez personel kuchenny w związku z powyższym istnieje znikome prawdopodobieństwo wydania osadzonemu zimnych posiłków. Temperatura wydawanych posiłków podlega codziennej kontroli, co odnotowywane jest w dokumentacji.

Ponadto osadzeni korzystający z diety cukrzycowej i insulinozależnej otrzymują codziennie 5 posiłków w postaci śniadania, II-go śniadania, obiadu, podwieczorku oraz kolacji, które wydawane są 3 razy dziennie zgodnie z porządkiem wewnętrznym, a więc nieprawdziwym jest stwierdzenie, że osadzeni otrzymują tylko 3 posiłki dziennie.

Natomiast w celu wyeliminowania zbyt wczesnej pory wydawania kolacji nastąpiła zmiana godzin jej wydawania tj. od godz. 17.00 do 18.00, a więc każdy osadzony może spożyć kolację w godzinach dostosowanych do swojego rytmu biologicznego i wskazań lekarza.

W związku z sygnałami, które wizytujący odebrali *w sprawie niewłaściwego odnoszenia się do osadzonych*, informuję, że kwestia ta jest systematycznie poruszana podczas odpraw z kadrą jednostki. Każdorazowe sygnały w tym zakresie są niezwłocznie, szczegółowo analizowane przez kierownictwo jednostki.

Ponadto informuję, że w dyspozycji wychowawców oraz aktualnie we wszystkich punktach bibliotecznych znajdują się obecnie kserokopie treści *Kodeksów Karnych Wykonawczych* z aktualnym stanem prawnym. Oczekujemy na realizację zamówienia aktualnego wydania kodeksu w KMPiK w Grudziądzu z przeznaczeniem do punktów bibliotecznych, gdzie będą użytkowane przez osadzonych.

W kwestii *braku szans odbycia terapii odwykowej dla wielu kobiet z krótkimi wyrokami* wyjaśniam, że aktualnie, po otwarciu Oddziału Terapeutycznego dla Skazanych Kobiet uzależnionych od Alkoholu w ZK w Krzywańcu i w AŚ w Nisku okres oczekiwania uległ skróceniu z 14 do 11 miesięcy, coraz rzadziej zdarzają się również przypadki odmowy przyjęcia do leczenia z uwagi na termin końca kary. Wobec osadzonych, którzy nie mieli możliwości odbycia terapii podejmowano oddziaływania poza oddziałem terapeutycznym w postaci krótkiej interwencji bądź programów readaptacji społecznej o charakterze psychoedukacyjnym dla uzależnionych od

alkoholu kobiet „Lepsze Jutro” oraz mężczyzn: „Trzeźwy Umysł II edycja”. W obu przypadkach zajęcia prowadził wykwalifikowany terapeuta z Poradni Odwykowej w Grudziądzu.

Zauważam natomiast niezgodność ujętych w Raporcie stwierdzeń z rzeczywistym przebiegiem oddziaływań stosowanych w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. KMP stwierdził, że cyt. *"Skazane zwracają się do psychologa głównie w przypadku problemów rodzinnych, choroby lub zgonu kogoś z najbliższych. Rzadko ich problemy dotyczą funkcjonowania w Zakładzie."* Twierdzenie to jest niezgodne z prawdą, gdyż właśnie problemy życia codziennego w izolacji są głównym tematem rozmów psychologicznych, ponieważ na tym tle rodzi się najwięcej trudności. Psycholog na bieżąco kontroluje stan psychiczny, emocjonalny podopiecznych, opiniuje osadzone przed wymierzeniem kary umieszczenia w celi izolacyjnej, bierze udział w rozwiązywaniu licznych konfliktów między współosadzonymi, bierze udział w pracach nad odpowiednim rozmieszczeniem w celach, wychwytuje niepokojące psychologicznie zmiany w zachowaniu skazanych mogące prowadzić do czynów o charakterze agresji, autoagresji czy też do stanów depresyjnych i monitoruje ich stan psychiczny, zajmuje się ponadto przebiegiem relacji interpersonalnych w szkole, w pracy, w oddziale i z rodziną. Ze względu natomiast na niewielki odsetek osadzonych mających kontakt z rodzinami, tematy relacji rodzinnych są rzadsze i głównie oparte są na motywowaniu do odnowienia kontaktów z rodziną, czy też na ich odpowiednim podtrzymaniu. Psychologowie pracują wówczas nad umiejętnościami komunikacyjnymi, nad problemem poczucia krzywdy, albo poczucia winy wobec członków rodziny, nad umiejętnościami wychowawczymi. Cyklicznie psycholog prowadzi także zajęcia "Szkoły dla rodziców", które ujmowane są w Indywidualnych Programach Terapeutycznych skazanych. Niewielki odsetek stanowią skazane, które są odwiedzane przez rodziny. Ze względu na odległości zamieszkania, trudną sytuację finansową bądź też brak więzi rodzinnych większość osadzonych nie jest przez lata odwiedzana przez bliskich. W takiej sytuacji nie ma nawet możliwości do podejmowania głębszej pracy psychologicznej z rodziną (terapii systemowej). Podejmowane są jednak czynności zmierzające do zbliżenia rodziny do osadzonej, np. poprzez współpracę z kuratorami (w tym w myśl art. 38 § 1, 164§1 kkw), którzy mobilizują rodzinę do kontaktu, sprawdzają sytuację rodzinną min, przed nagrodami widzenia poza terenem jednostki, przed warunkowym zwolnieniem, w przypadku zmian w sytuacji rodzinnej. Działania podejmowane są również poprzez korespondencyjne zwracanie się administracji jednostki na prośby osadzonych do instytucji pomocy społecznej, czy też działających na rzecz pomocy rodzinie w celu ułatwienia kontaktu np. z dziećmi, czy też dorosłymi członkami rodziny. Prowadzono również współpracę ze Stowarzyszeniem Rodzin Adopcyjnych "Pelikan", które zaowocowały dodatkowymi widzeniami (za zgodą dyrektora jednostki) osadzonej z dzieckiem, z rodziną zastępczą i z psychologiem-terapeutą z tejże organizacji. Praca na tym odcinku miała na celu kontynuację i pogłębianie relacji matka-dziecko przez przedstawicieli stowarzyszenia po wyjściu osadzonej na wolność.

Personel oddziału terapeutycznego ma wysoką świadomość wagi relacji osadzonych z rodziną i na bieżąco poszukuje indywidualnych możliwości ich poprawy, podtrzymania, a nawet odbudowania. W tym celu m.in. skazane otrzymują zezwolenia na czasowe opuszczenie jednostki (w myśl art. 138 § 1, pkt. 7 i 8 kkw). Osadzone w ten sposób uczestniczyły w ważnych wydarzeniach życia członków rodziny, np. w I Komunii Sw.)

Powyższe uzasadnienie znajduje swoje odzwierciedlenie zarówno w dokumentacji prowadzonej przez psychologów, jak i wychowawców tj. w Rejestrze osób przyjętych przez psychologa oraz w aktach osobopoznawczych skazanych cz. "B".

W pkt 12 Raportu stwierdza się, że w trakcie wizytacji z oferty edukacyjnej nie korzystały osadzone z oddziałów terapeutycznych. Twierdzenie to nie jest prawdziwe, ponieważ w tym semestrze 3 osadzone z oddziału terapeutycznego dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo są uczennicami Zasadniczej Szkoły Zawodowej (1 w zawodzie kucharza, 2 w zawodzie krawcowej). Informuję, że w każdym roku szkolnym absolwentkami jest kilka osadzonych z tego oddziału. Natomiast skazanym uzależnionym od alkoholu wyznacza się terminy przyjęć do oddziału w okresie wakacji, aby nie zaburzać toku

nauczania i terapii odwykowej.

Bezwzględnie nie znajduje potwierdzenia zapis w pkt 10 Raportu: „*W odróżnieniu od oddziałów terapeutycznych opisanych powyżej, oferta psychoedukacyjna dla skazanych odbywających karę na oddziałach ogólnych jest uboga i mało zróżnicowana*”.

Jednostka może poszczycić się bardzo dużą ilością realizowanych programów resocjalizacji, sprzyjających readaptacji społecznej osadzonych, czym wyróżnia się w skali kraju oraz okręgu. Kwestia realizacji programów nie była objęta wizytacją, jednakże wizytującym udostępniono pełną dokumentację wszystkich programów oraz ich wykaz z krótkimi opisami. Duża część wspomnianych programów ma charakter stricte psychoedukacyjny. W roku 2011 poza oddziałami terapeutycznymi realizowano następujące programy o charakterze psychoedukacyjnym:

- Autorski Program psychoedukacyjny dla skazanych kobiet - ofiar przemocy w rodzinie „Jeszcze nie jest za późno” - III edycje w 2011 roku;
- Autorski Program psychoedukacyjny „Ja i inne kobiety - zrozumienie czy rywalizacja”
- Autorski Program w zakresie profilaktyki przemocy i dyskryminacji „Czerwony Kapturek”

Trzy powyższe programy mają charakter psychoedukacyjny, obejmujący psychoedukację pogłębianą. Realizowane były przez wykwalifikowanego psychoterapeutę z Centrum Interwencji Kryzysowej w Grudziądzu, od lat współpracującego w tym zakresie z jednostką. Nadmieniam, że wszystkie zajęcia prowadzone w ramach tych programów podlegały stałej superwizji psychiatry/psychoterapeuty z Polskiego Instytutu *Erick Sadowski* - Wiolety Ambroziak;

- Program readaptacji społecznej „Lepsze Jutro” - obejmujący zajęcia psychoedukacyjne dla skazanych kobiet z terapeutą odwykowym z Poradni Terapii Uzależnień w Grudziądzu - psychoedukacja w zakresie uzależnienia od alkoholu;
- Program readaptacji społecznej dla skazanych mężczyzn w zakresie profilaktyki uzależnienia od alkoholu oraz wspierania efektów odbytej terapii „Trzeźwy Umysł” zajęcia psychoedukacyjne prowadzone również przez wykwalifikowanego terapeuta z poradni;
- Program readaptacji społecznej przez psychokorekcję i edukację osób, które prowadziły pojazdy w stanie nietrzeźwości „Włącz Myślenie” - prowadzony przez psychologa;
- Program psychoedukacyjny „Nie Biorę” w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od środków odurzających;
- Program edukacyjno - korekcyjny Duluth - dla mężczyzn oraz „Partner” dla kobiet realizowany przez przeszkolonego w zakresie metody Duluth psychologa oraz wychowawcę;
- Program readaptacji społecznej w zakresie kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych „Moja mama i ja” - realizowany przy współpracy z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Grudziądzu;
- Program readaptacji społecznej w zakresie kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych oraz przeciwdziałania agresji i przemocy „Siła Spokoju” 2 edycje w 2011 roku - realizowany przez wychowawcę z uprawnieniami w zakresie treningu autogennego, muzykoterapii, socjoterapii;
- ponadto Treningi Zastępowania Agresji

Uwzględniając powyższe, bardzo proszę o ponowną analizę moich argumentów. Rzetelna ocena kwestii objętych Raportem leży bowiem w interesie obu stron.

Z wyrazami szacunku

DYREKTOR Zakładu
Karnego Nr 1 w
Grudziądzu

plk Krzysztof Janiszewski

Wykonano w 2 egz.

1 egz. adresat;

2 egz. a/a.

MGC

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-697448-VII-720.5/12/WS

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00 Al.

Solidarności 77

Fax 0-22 827 64 53

Zespół
„Krajowy Mechanizm Prewencji”

Warszawa, dnia 2012 -07-12

Pan
plk Krzysztof Janiszewski
Dyrektor
Zakładu Karnego Nr 1
ul. Wybickiego 10/22
86-300 Grudziądz

W odpowiedzi na pismo z dnia 21 maja 2012 r. nr DD-072/12562/12/1 (data wpływu do Biura RPO - 1 czerwca br.), uprzejmie informuję, iż rozważania na temat skuteczności i zasadności prowadzenia psychoterapii w warunkach zakładów karnych prowadzona jest od wielu lat natomiast niepodważalnym wydaje się konieczność podejmowania wszelkich prób aby zgodnie z art. 97 K.k.w. „*Wykonując karę w systemie terapeutycznym, uwzględniać w postępowaniu ze skazanymi w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia*” W przypadku skazanych z podwójną diagnozą istnieje potrzeba indywidualizowania postępowania terapeutycznego w oparciu o rzetelną diagnozę problemową i wskazówki psychiatry oraz psychologa diagnosty. Oczywistym jest, że w niektórych przypadkach nie ma możliwości prowadzenia psychoterapii w pełnym zakresie, jednakże w wielu przypadkach oddziaływania terapeutyczne są możliwe a pobyt w więzieniu jest jedyną szansą na podjęcie takiej próby.

Działania prowadzone dotychczas na oddziale głównie ukierunkowane są na kształtowanie zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia. Zatrudnienie wyszkolonego terapeuty lub ukończenie przez jednego z pracujących już w Zakładzie psychologów pełnej szkoły terapeutycznej, pozwoliłoby na oddzielenie roli terapeuty od roli psychologa diagnosty, opiniującego, prowadzącego zajęcia, a co

najistotniejsze dałoby szansę na pracę nad przeciwdziałaniem pogłębianiu się patologicznych cech osobowości.

Motywowanie skazanych do poszukiwania pomocy psychologicznej lub psychoterapii po wyjściu z Zakładu jest zasadne jedynie jako element przygotowania do wyjścia na wolność. Niestety prawdopodobieństwo podjęcia przez skazane terapii w warunkach wolnościowych jest znikome. Jest to spowodowane bardzo małą dostępnością do bezpłatnej terapii psychologicznej, wysokimi cenami terapii płatnej, a przede wszystkim negatywnym stosunkiem do korzystania z pomocy psychologicznej i psychiatrycznej zwłaszcza w środowiskach z których najczęściej pochodzą skazane.

W odniesieniu do zalecenia dotyczącego wydzielenia psychologom odpowiedniego miejsca pracy informuję, że konsultacje psychologiczne w pokojach wychowawców nawet przy zapewnieniu indywidualnego kontaktu psycholog-skazany i nie korzystaniu w tym czasie z tego pomieszczenia przez inne osoby nie spełnia wymagań gabinetu psychologicznego. Pokój wychowawców ma u więźniów określoną konotację, co przy równocześnie specyficznej, wymuszonej relacji pomiędzy psychologiem a pacjentem dodatkowo utrudnia nawiązanie relacji terapeutycznej. Gabinet psychologa, zwłaszcza w placówkach izolacyjnych, powinien pełnić tylko jedną funkcję i dawać szansę każdemu z psychologów na indywidualny kontakt z pacjentami umożliwiający budowanie zaufania (nawet gdy osobą obecną w trakcie terapii/konsultacji miałby być drugi psycholog).

Ponadto, potrzeba zapewnienia superwizji dla psychologów, a także innych pracowników pracujących w tak trudnych emocjonalnie warunkach, jest zdaniem KMP jednym z niezbędnych elementów zapewnienia wysokiej jakości i efektywności pracy, a równocześnie działaniem pozwalającym na przeciwdziałanie wypalaniu zawodowemu.

Dane na temat czasu oczekiwania na wizytę/konsultację psychologa uzyskaliśmy w trakcie wizytacji od naszych rozmówców. Nie uznaliśmy za zasadne sprawdzania tej informacji, ponieważ wydała nam się ona wysoce wiarygodna przyjmując, że na oddziale penitencjarnym zatrudnionych jest 2 psychologów na ponad 600 skazanych, a do zadań psychologa należy, oprócz konsultowania skazanych, opracowywanie opinii, prowadzenie zajęć itd. Nawet przy znikomym zapotrzebowaniu skazanych na wizyty u psychologa wydaje się niemożliwym przyjmowanie skazanych w trybie kilkudniowym (oczywiście oprócz przyjęć w trybie spraw pilnych).

W zakresie możliwości telefonicznego kontaktowania się tymczasowo aresztowanych chciałabym zaznaczyć, że Krajowy Mechanizm podtrzymuje stanowisko zawarte w raporcie. KMP stoi na stanowisku, tożsamym z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Karnego, że odmowy tymczasowo aresztowanym kontaktu telefonicznego z obrońcą lub pełnomocnikiem jest pozbawiona podstaw prawnych.

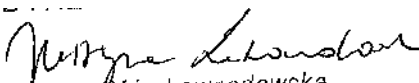
W zakresie faktycznej realizacji zajęć kulturalno-oświatowych dla tymczasowo aresztowanych, chciałabym podkreślić, że KMP powyższe zalecenie sformułowało na podstawie rozmów z osadzonymi. Rozmówczynie wskazywały, że nie zaproponowano im żadnych zajęć organizowanych poza celą, z wyjątkiem oglądania telewizji na świetlicy.

Podobnie w kwestii posiłków wydawanych osobom korzystającym z diety cukrzycowej i insulinozależnej, informacje na których oparte zostały zawarte stwierdzenia pochodziły od osadzonych.

Należy podkreślić, że jednym z zadań KMP jest przedstawianie warunków panujących w wizytowanych jednostkach prezentowanych także przez więźniów. Są to opinie i spostrzeżenia, które nie zawsze są znane administracji zakładów karnych czy aresztów śledczych, a odzwierciedlają codzienne problemy osadzonych.

W odniesieniu do umożliwienia osadzonym częstszych kąpieli, chciałabym zaznaczyć, że zalecenia Krajowego Mechanizmu Prewencji nie opierają się jedynie na polskim prawodawstwie. Stosowne rekomendacje służą także implementacji w polskich placówkach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, standardów międzynarodowych, wypracowanych m.in. przez: Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu, a także Podkomitet Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Prewencji Tortur. W związku z tym Mechanizm ponownie zaznacza, że wskazana w polskich przepisach i realizowana w Zakładzie liczba kąpieli jest w sposób oczywisty niewystarczająca do zachowania właściwej higieny ciała i stanowi nieuzasadnioną dolegliwość dla osadzonych.

Z poważaniem
DYREKTOR ZESPOŁU

Justyna Róża Lewandowska

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Irena LIPOWICZ

Warszawa, 29 lipca 2012 r.

RPO-697448-VII-720.5/12/WS

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Jarosław Gowin Minister
Sprawiedliwości Al.
Ujazdowskie 11 00-950
Warszawa

W związku z pełnieniem przeze mnie funkcji Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzają systematyczne wizytacje w miejscach detencji, w tym w zakładach karnych i aresztach śledczych.

W trakcie wizytacji Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu (dalej Zakład lub jednostka), Krajowy Mechanizm Prewencji ujawnił przypadek przetransportowania ze szpitala MSW w Krakowie do Zakładu (ok. 500 km) kobiety w ciąży. Kobieta pomimo zagrożenia ciąży (wcześniej trzy razy poroniła), została przetransportowana do jednostki. W rezultacie, w opinii personelu medycznego wizytowanego Zakładu, z tego powodu doszło do przedwczesnego porodu.

Zakład jest jedyną jednostką penitencjarną w Polsce, w której mogą przebywać kobiety od siódmego miesiąca ciąży, gdyż dysponuje oddziałem ginekologiczno - położniczym. W latach 2009 - 2012 do placówki przyjęto 102 kobiety w ciąży w celu zapewnienia im specjalistycznej opieki medycznej, średnio 2 miesięcznie.

W świetle art. 18 Konstytucji RP macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższa zasada jest rozwinięta w art. 68 ust. 3

Konstytucji RP stanowiąc w omawianym zakresie, że władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej kobietom ciężarnym. W przypadku osób pozbawionych wolności przytoczone obowiązki państwa mają szczególne znaczenie. Zgodnie z art. 115 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r. Nr 90 poz. 557 ze zm.), skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne. Ponadto, ustawodawca postanowił, że świadczenia zdrowotne udzielane są skazanemu przede wszystkim przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności (art. 115 § 4 K.k.w.). Należy również podkreślić, że na podstawie art. 115 § 1a K.k.w. skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo wyboru lekarza i pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń opieki zdrowotnej, lekarza dentystry oraz szpitala, określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

W świetle przytoczonych regulacji zorganizowanie tylko jednego oddziału dla kobiet w zaawansowanej ciąży powoduje konieczność transportu osadzonych w jednostkach penitencjarnych nie mogących zapewnić specjalistycznej opieki ginekologiczno - położniczej do Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu. W przypadku kobiet w zaawansowanej ciąży długa podróż może być przyczyną licznych powikłań, stanowiących zagrożenie dla życia oraz zdrowia kobiety, jak i dziecka.

Mając na względzie przedstawione wyżej okoliczności, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się z prośbą do Pana Ministra o podjęcie stosownych działań zmierzających do utworzenia również w jednej z jednostek penitencjarnych na południu Polski oddziału ginekologiczno – położniczego.

DYREKTOR GENERALNY
Służby Więziennej

Warszawa, dnia 17 września 2012 r.

ZK-0912-8/12/168

Pani
prof. Teresa Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich
00-090 Warszawa Al.
Solidarności 77

Szanowna Pani Profesor

Odpowiadając na pismo z dnia 9 lipca 2012 r., znak RPO-697448- VI 1-720.5/12/WS przesłane do Ministra Sprawiedliwości, a następnie rozpatrzone zgodnie z art. 72 § 4a kodeksu karnego wykonawczego przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, dotyczące utworzenia na południu Polski oddziału ginekologiczno - położniczego, uprzejmie przedstawiam stanowisko w tej sprawie.

W strukturze więziennej ochrony zdrowia aktualnie funkcjonuje oddział ginekologiczno - położniczy w Zakładzie Karnym Nr 1 w Grudziądzu. Liczy on 13 łóżek, w tym 7 łóżek przeznaczonych na potrzeby położnictwa. Jak wynika z poniższej tabeli, oddział ten w pełni zabezpiecza istniejące potrzeby jednostek penitencjarnych, a nawet jego możliwości są wykorzystywane jedynie w około 50 %.

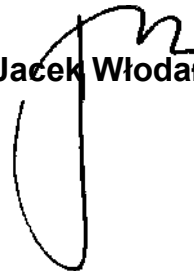
Lata 2009-2011	2009	2010	2011
Ilość kobiet w Oddziale Ginekologiczno- Położniczym Szpitala ZK Nr 1 w Grudziądzu	176	149	130
Liczba porodów w więziennej służbie zdrowia	7	4	2
Liczba porodów poza więzienną służbą zdrowia	24	20	22
Wykorzystanie łóżek położniczych w %	50,5	48,8	53,6

W sytuacji przytoczonej w przesłanym piśmie dot. transportu kobiety w zagrożonej ciąży to lekarz kwalifikował zdolność pacjentki do transportu.

W przypadku istnienia przeciwwskazań do transportu ze względów medycznych, winny znaleźć zastosowanie przepisy § 4.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości i Ministra Zdrowia z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków, zakresu i trybu współdziałania podmiotów leczniczych z podmiotami leczniczymi dla osób pozbawionych wolności w zakładach karnych i aresztach śledczych w zapewnieniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności stanowiące, że w przypadkach, o których mowa w art. 115 § 5 pkt 2 kodeksu karnego wykonawczego, kierownik podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności uzgadnia z kierownikiem podmiotu leczniczego położonego najbliżej zakładu karnego termin i miejsce udzielenia osobie pozbawionej wolności świadczenia zdrowotnego.

W związku z powyższym utworzenie drugiego oddziału ginekologiczno - położniczego w strukturach więziennictwa nie znajduje uzasadnienia zarówno z ekonomicznego, jak i merytorycznego punktu widzenia.

gen. Jacek Włodarski

Wyk. w 3-ch egz.

1. Adresat

2. Ministerstwo Sprawiedliwości

3Aa

DYREKTOR GENERALNY
Służby Więziennej

Warszawa, dnia 25 września 2012 r.

ZK-0912-08/12/168

Pani
Magdalena Chmielak Zastępca
Dyrektora Zespołu Krajowy
Mechanizm Prewencji
w Biurze Rzecznika
Praw Obywatelskich

Odpowiadając na zalecenia systemowe przesłane w Raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Karnego Nr 1 w Grudziądzu przy piśmie RPO-697448-VII-720.5/12/WS z dnia 27 kwietnia 2012 r. przedstawiam następujące stanowisko.

W przypadku podejmowania prac nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności zostaną uwzględnione zalecenia związane ze stworzeniem możliwości swobodniejszego decydowania o osadzeniu skazanych w oddziałach terapeutycznych dla osób uzależnionych.

W zakresie zalecenia dotyczącego poszerzenia oferty ogólnopentencyjnej o pogłębioną psychoterapię informuję, iż obecne uregulowania nie nakładają obowiązku zatrudniania w jednostkach penitencjarnych psychologów z certyfikatem psychoterapeuty.

Centralny Zarząd Służby Więziennej widzi potrzebę szkolenia psychologów penitencjarnych w zakresie umiejętności psychoterapeutycznych i pomimo skromnych środków finansowych, podejmuje zintensyfikowane działania ukierunkowane na zwiększenie liczby etatów psychologów i doskonalenie ich warsztatu. Ponadto zatrudnieni w jednostkach penitencjarnych psychologowie ogólnopentencjami stale podnoszą swoje umiejętności i kwalifikacje. Wielu z nich podejmuje naukę w szkołach psychoterapii, a nabyte umiejętności wykorzystuje w pracy z osadzonymi. Wobec skazanych prezentujących głębokie zaburzenia w zachowaniu i ujawniających trudności adaptacyjne, które są trudne do korygowania w warunkach zwykłego zakładu karnego prowadzone są oddziaływania specjalistyczne w funkcjonujących 23 oddziałach terapeutycznych dla skazanych z nie- psychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo.

gen. Jacek Włodarski

- Wyk. w 2-ch egz.
1. Adresat
2. aa